

ความหมายและขอบเขตของปัญหาจากการใช้ยา

ปัญหาจากการใช้ยา ในงานวิจัยครั้งนี้คัดแปลงจากประเภทและนิยามที่ให้ไว้ของ Strand และคณะ (1990) และ Cunningham และคณะ (1997) ดังนี้

1) ปฏิกริยาไม่พึงประสงค์จากยา (adverse drug reaction)

ผู้ป่วยมีอาการหรือโรคหรือผลการตรวจต่างๆ ที่บ่งชี้ถึงความผิดปกติในระบบใดๆของร่างกาย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการรับยาในขนาดปกติ เพื่อการรักษา บรรเทา ป้องกัน หรือวินิจฉัยโรค ไม่รวมการใช้ยาเกิดขนาดไม่ว่าโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ไม่รวมการนำยาไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

2) ได้รับยาในขนาดต่ำกว่าที่ให้ผลในการรักษา (subtherapeutic dose)

ผู้ป่วยมีภาวะโรคที่เลวลงหรือควบคุมไม่ได้ดี เนื่องจากได้รับยาในขนาดต่ำกว่าที่ให้ผลในการรักษา โดยที่อาจมีสาเหตุมาจากแพทย์สั่งจ่ายในขนาดที่ต่ำเกินไปหรือผู้ป่วยกินยาไม่ครบขนาดตามที่แพทย์สั่ง

3) ได้รับยาในขนาดมากเกินไป (overdose)

3.1 ผู้ป่วยมีอาการทางคลินิกหรือผลการตรวจต่างๆที่บ่งชี้ว่าได้รับยาเกินขนาด หรือ

3.2 ผู้ป่วยไม่มีอาการทางคลินิกหรือผลการตรวจต่างๆที่บ่งชี้ว่าได้รับยาเกินขนาด แต่แพทย์พิจารณาว่าผู้ป่วยได้รับยาในขนาดที่มากเกินไปโดยไม่จำเป็นโดยการได้รับยาในขนาดมากเกินไปนี้อาจมีสาเหตุมาจากแพทย์สั่งจ่ายในขนาดที่มากเกินไปหรือผู้ป่วยกินยามากกว่าขนาดที่แพทย์สั่ง

4) ปฏิกริยาระหว่างยา (drug interaction)

ผู้ป่วยรับประทานยาคู่ที่สามารถเกิดปฏิกริยาต่อกันได้ในระดับความสำคัญทางคลินิกที่ต่างๆกัน ซึ่งอาจมีผลทำให้ผู้ป่วยเกิดความเจ็บป่วยจากผลของปฏิกริยานั้นๆ

5) ไม่ได้ใช้ยาที่แพทย์สั่ง (failure to receive prescribed medication)

ผู้ป่วยหยุดใช้ยาหรือไม่ได้รับยาที่แพทย์สั่งสำหรับโรคใดๆ ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้หยุดยาเองด้วยเหตุผลบางอย่าง หรือไม่ได้ไปรับยาต่อเนื่องตามนัดหมาย หรือได้รับยามิด หรือผู้ดูแลการให้ยาไม่ได้ให้ยา

6) ยารซ้ำซ้อน (duplication of drug therapy)

ผู้ป่วยใช้ยาหรือได้รับการรักษาด้วยยาตั้งแต่สองชนิดขึ้นไป ในกลุ่มยาเดียวกัน เพื่อวัตถุประสงค์เดียวกัน โดยที่ตามหลักการใช้ยาอย่างสมเหตุสมผลแล้ว ใช้ยาเพียงตัวเดียว โดยที่ยาดังกล่าวอาจเป็นยาที่แพทย์สั่งใช้ทั้งคู่ หรือทั้งคู่เป็นยาที่ผู้ป่วยซื้อหาใช้เอง หรือยาตัวใดตัวหนึ่งเป็นยาที่แพทย์สั่งใช้

7) ยาไม่มีข้อบ่งชี้ (drug use without indication)

ผู้ป่วยได้ใช้ยาที่ไม่ปรากฏว่ามีข้อบ่งชี้ หรือยานั้นใช้สำหรับอาการเจ็บป่วยก่อนหน้านี้ ซึ่งไม่มี
ความจำเป็นต้องใช้ต่ออีก ยาดังกล่าวอาจเป็นยาที่แพทย์สั่งใช้หรือผู้ป่วยซื้อหาใช้เอง

8) ยาไม่เหมาะสม (inappropriate drug)

8.1 ผู้ป่วยได้รับยาที่เป็นข้อบ่งห้ามหรือไม่ควรใช้ในสภาวะโรคที่เป็นอยู่ โดยที่ยาดังกล่าว
อาจเป็นยาที่แพทย์สั่งใช้หรือเป็นยาที่ผู้ป่วยซื้อหาใช้เอง หรือ

8.2 ผู้ป่วยได้รับยาที่แพทย์พิจารณาว่าไม่มีประสิทธิภาพ โดยที่ระหว่างอยู่ในโรงพยาบาล
แพทย์สั่งหยุดการให้ยาดังกล่าวและสั่งจ่ายยาตัวอื่นแทน

9) ปัญหาจากการใช้ยาในลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากข้างต้น